

Rättsfallssamlingen

Mål C-284/16

**Slowakische Republik
mot
Achmea BV**

(begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof)

”Begäran om förhandsavgörande – Bilateralt investeringsavtal som ingicks år 1991 mellan Konungariket Nederländerna och Tjeckiska och slovakiska federativa republiken och som fortfarande är tillämpligt mellan Konungariket Nederländerna och Republiken Slovakien – Bestämmelse som gör det möjligt för en investerare från en avtalsslutande part att inleda ett förfarande vid en skiljedomstol, i händelse av en tvist med den andra avtalsslutande parten – Förenlighet med artiklarna 18 FEUF, 267 FEUF och 344 FEUF – Begreppet domstol – Unionsrättens självständighet”

Sammanfattning – Domstolens dom (stora avdelningen) av den 6 mars 2018

1. *Internationella avtal – Ingående – Skyldighet att autonomi hos gemenskapens rättsordning iakttas – Räckvidd*

Artiklarna 2 FEU, 4.3 första stycket FEU och 19 FEU, artiklarna 267 FEUF och 344 FEUF

2. *Begäran om förhandsavgörande – Anhängiggörande vid domstolen – Nationell domstol i den mening som avses i artikel 267 FEUF – Begrepp – Skiljedomstol som inte är en del av en medlemsstats domstolsväsen – Omfattas inte*

(Artikel 267 FEUF)

3. *Internationella avtal – Medlemsstaternas avtal – Avtal som ingåtts före en medlemsstats anslutning till unionen – Bilateralt investeringsavtal mellan Konungariket Nederländerna och Republiken Slovakien – Bestämmelse som gör det möjligt för en investerare från en avtalsslutande part att inleda ett förfarande vid en skiljedomstol, i händelse av en tvist med den andra avtalsslutande parten – Möjlighet saknas att hänskjuta tolkningsfrågor om unionsrätten till EU-domstolen – Otillåtet – Kränkning av unionsrättens autonomi*

(Artiklarna 267 FEUF och 344 FEUF)

1. Se domen.

(se punkterna 32 och 34–37)

2. Unionsrätten kännetecknas nämligen av att den härrör från en autonom källa, det vill säga fördragen, av att den har företräde framför medlemsstaternas rättsordningar och av att en rad bestämmelser som är tillämpliga på medlemsstaterna och deras medborgare har direkt effekt. Dessa väsentliga särdrag har gett upphov till ett strukturerat nätverk av principer, regler och

rättsförhållanden som står i ett ömsesidigt beroendeförhållande till varandra och som är ömsesidigt förpliktande för unionen själv och dess medlemsstater liksom för medlemsstaterna sinsemellan (se, för ett liknande resonemang, yttrande 2/13 (unionens anslutning till Europakonventionen), av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkterna 165–167 och där angiven rättspraxis). Med hänsyn till unionsrättens beskaffenhet och särdrag som nämnts ovan i punkt 33, måste unionsrätten anses utgöra både en del av gällande rätt i alla medlemsstater och en rätt som härrör från ett internationellt avtal mellan medlemsstaterna.

Härav följer att den skiljedomstol som avses i artikel 8 i avtalet, i tillämpliga fall, kan komma att tolka och till och med tillämpa unionsrätten, särskilt bestämmelserna om de grundläggande friheterna, däribland etableringsfriheten och den fria rörligheten för kapital. Det ska för det andra kontrolleras huruvida en skiljedomstol, såsom den som avses i artikel 8 i avtalet, ingår i unionens domstolssystem och i synnerhet om den kan anses vara en domstol i en medlemsstat i den mening som avses i artikel 267 FEUF. I det nationella målet utgör skiljedomstolen emellertid inte en del av domstolssystemet i Nederländerna eller Slovakien. Det är för övrigt just det förhållandet att den domstolens jurisdiktion är ett undantag i förhållande till domstolarna i de båda medlemsstaterna, som är ett av de viktigaste skälen för artikel 8 i avtalet. Denna egenskap hos skiljedomstolen i det nationella målet innebär att den under inga omständigheter kan anses vara ”en domstol i en medlemsstat” i den mening som avses i artikel 267 FEUF.

(se punkterna 33, 41–43, 45 och 46)

3. Artiklarna 267 och 344 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för en sådan bestämmelse i ett internationellt avtal mellan medlemsstaterna som artikel 8 i avtalet om främjande och ömsesidigt skydd för investeringar mellan Konungariket Nederländerna och Tjeckiska och Slovakiska federativa republiken, enligt vilken en investerare i den ena medlemsstaten, om det uppstår en tvist om investeringar i den andra medlemsstaten, får inleda ett förfarande mot sistnämnda medlemsstat vid en skiljedomstol, vars behörighet den medlemsstaten är skyldig att godta.

Enligt EU-domstolens fasta rättspraxis är ett internationellt avtal om upprättande av en domstol som ansvarar för tolkningen av avtalets bestämmelser och vars avgöranden är bindande för institutionerna, inbegripet EU-domstolen, visserligen i princip inte oförenligt med unionsrätten. Unionens befogenhet på området för internationella förbindelser och dess befogenhet att ingå internationella avtal innefattar med nödvändighet möjligheten att såvitt gäller tolkningen och tillämpningen av dessa avtals bestämmelser följa avgörandena från en domstol som upprättats eller utsetts enligt avtalen, under förutsättning att unionens autonomi och autonomin hos dess rättsordning iaktas (se, för ett liknande resonemang, yttrande 1/91, (EES-avtalet - I), av den 14 december 1991, EU:C:1991:490, punkterna 40 och 70, yttrande 1/09 (Avtal om inrättande av ett enhetligt system för patenttvister) av den 8 mars 2011, EU:C:2011:123, punkterna 74 och 76 samt yttrande 2/13 (Unionens anslutning till Europakonventionen) av den 18 december 2014, EU:C:2014:2454, punkterna 182 och 183). Förutom att tvister som omfattas av den skiljedomstols behörighet som avses i artikel 8 i avtalet kan avse tolkningen av både avtalet och unionsrätten, föreskrivs emellertid i förevarande fall, i ett avtal som inte ingåtts av unionen utan av medlemsstater, möjligheten att hänskjuta sådana tvister till ett organ som inte är en del av unionens domstolssystem. Artikel 8 är emellertid av sådan beskaffenhet att den är ägnad att inte enbart ifrågasätta principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna, utan även bibehållandet av den specifika karaktären hos den rättsordning som inrättats genom fördragen, vilken säkerställs genom förfarandet för förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF. Ovannämnda artikel 8 är därför inte förenlig med principen om lojalt samarbete som EU-domstolen erinrat om ovan i punkt 34. Under dessa omständigheter undergräver artikel 8 i avtalet unionsrättens autonomi.

(se punkterna 57–60 samt domslutet)